

Radicale vernieuwing zorg

Ondersteund door 

Wij kunnen toveren!

Geplaatst op 25 november 2020



ERVARINGEN MET EEN NIEUWE AANPAK IN VERPLEEGHUIZEN

Begin november presenteerde zorgorganisatie Topaz *Wij kunnen toveren!*, een boek met verhalen over hoe de zorg verandert als bewoners het meer voor het zeggen krijgen. Eva van Zelm stond aan de wieg van deze publicatie. Ze vertelt over de totstandkoming ervan en

over wat ze hoopt dat het boek teweegbrengt. “Het zou zeker mooi zijn als het ook wordt gebruikt in het RVWO-onderwijs!”

Eva van Zelm heeft haar hart verpand aan de ouderenzorg. Ooit, in het verleden, werd ze voor haar eerste stage (als fysiotherapeut), ingedeeld in een verpleeghuis. “Ik weet nog dat ik dacht: dat is wel pech”, vertelt ze eerlijk. “Toch was ik binnen no time verkocht. Ik sloeg helemaal om! Dat had alles te maken met de mensen die daar wonen. Die hadden zoveel meegemaakt in hun leven, ze hadden zulke mooie verhalen. Bovendien merkte ik dat ik echt iets voor ze kon betekenen. En we hadden ook onwijs veel lol met elkaar. Na mijn stage ging ik eerst nog verder studeren. Maar zodra het kon, ben ik teruggegaan naar de ouderenzorg.”



Eva van Zelm

Zorg, waarin het draait om relaties

Sinds maart 2017 is Eva [projectleider Van regels naar relaties bij Topaz](#). Deze zorgorganisatie maakt deel uit van de landelijke beweging [Radicale vernieuwing verpleeghuiszorg](#), waarin tientallen zorgorganisaties samenwerken aan een verpleeghuiszorg, waarin mensen het belangrijkste zijn en niet regels. Een zorg, waarin het draait om de relaties tussen bewoners/cliënten, hun naasten en medewerkers, om hun leven en welzijn.

De vernieuwing van de ouderenzorg gaat niet zonder de vernieuwing van het zorg- en welzijns onderwijs. Binnen [Topaz](#) wordt een groep studenten dan ook opgeleid via de praktijk-leerroute Radicale Vernieuwing Waarde-vol Onderwijs® ([RVWO](#)). “RVV en RVWO hebben dezelfde geest, zowel qua energie als inhoudelijk”, zegt Eva. “Ze willen beiden aansluiten bij wat van waarde is voor de mensen. Ze versterken elkaar dus.”

“Iets aanwakkeren”

Hoe werd eigenlijk het idee geboren om een boek te maken over de vernieuwing van de verpleeghuiszorg? “Toen we ongeveer een jaar bezig waren met Van regels naar relaties op de pilotlocatie Topaz Munnekewij merkten we dat er iets begon te stromen, dat er dingen veranderden”, vertelt Eva. “Ik vroeg me af hoe we die ervaringen konden delen en onze aanpak verder konden brengen. Toen ik daarover sprak met onze bestuurder Edwin Kalbfleisch zei hij: ‘Laten we er een boek over schrijven!’ Een boek kan een mooie manier zijn om mensen te inspireren en iets bij ze aan te wakkeren. Dus na rijp beraad besloten we het te doen. In 2019 gingen we van start.”

Geen receptenboek

Aanvankelijk was het plan om een soort ‘receptenboek’ te maken, met daarin tips voor hoe je Van regels naar relaties gaat. “De gedachte was: wij weten nu een klein beetje hoe het moet, laten we het opschrijven, dan hebben anderen er ook iets aan”, vertelt Eva. “Dat idee hebben we vrij snel losgelaten. We dachten: als je mensen wilt inspireren, dan moet je vooral verhalen delen, échte ervaringen. Verhalen waar mensen superblij van worden – of juist niet. In de hoop dat dat besmettelijk werkt. Vervolgens zei Leike van Oss: ‘Als

je wilt dat mensen de verhalen lezen, vraag dan Corine Koole om ze te schrijven. Corine schrijft onder andere voor *Volkskrant Magazine* en *Linda*. Via Corine kwamen we bij vormgever Mónica Waalwijk de Carvalho. Ook fotograaf Henny Beemsterboer werd betrokken, en onderzoeksjournalist Sylvana van den Braak. Zo ontstond er een team van zeer gedreven mensen die allemaal vanuit hun eigen vakgebied hebben gezorgd dat het boek is geworden, zoals het is geworden.”

Wondere wereld

Samen maakten zij een boek met 22 verhalen waarin bewoners, familieleden, verzorgenden, artsen, leidinggevenden en bestuurders vertellen over hun ervaringen met de nieuwe aanpak, Van regels naar relaties. Medewerkers van verschillende locaties komen erin aan het woord. De gesprekken met al deze mensen brachten Corine ook op het idee voor de titel van het boek, vertelt Eva. “Zoals Corine zei: ‘vroeger leek het in de zorg altijd: ja zeg, we kunnen niet toveren. Dat is nu veranderd in: wij kunnen toveren!’ Al zullen zorgprofessionals dat niet snel van zichzelf zeggen – bescheiden als ze zijn.” Eva was tijdens het hele proces steeds aanspreekpunt. Ze las alle verhalen – “wel twintig keer!” – keek mee met de foto’s en de vormgeving, en mocht zelfs een kijkje achter de schermen nemen bij de [drukker](#) en de [boekbinderij](#). Is ze tevreden met het resultaat? “Zeker! Het hele boek is prachtig, maar mijn lievelingsverhalen zijn toch die waarin mensen met dementie aan het woord komen. Het is zo’n wondere wereld waarin je wordt meegenomen: open, rijk, kwetsbaar, ontroerend. En ik moet er ook van lachen.”

Verhalen delen

Mónica en Corine waren niet bekend met de ouderenzorg, er ging een wereld voor ze open. Een wereld, die ze ook graag met anderen wilden delen, vertelt Eva. “Ze riepen: ‘Dit is voor iedereen relevant, alle mensen hebben moeders en vaders die oud worden!’ Ze wilden echt aan iedereen laten weten dat de verpleeghuiszorg enorm aan het veranderen is. Toen hebben we besloten om het boek in de verkoop te doen en niet alleen te verspreiden onder medewerkers en vrijwilligers van Topaz, wat oorspronkelijk de bedoeling was. Dat bleek een goede keuze, want we bereiken nu daadwerkelijk mensen die we voorheen niet in het vizier hadden. Zo bestelden bijvoorbeeld al verschillende andere zorgorganisaties exemplaren van het boek.”

Enthousiasme opwekken

Eva hoopt dat het boek mensen inspireert en enthousiast maakt voor de ouderenzorg, net zoals zij zelf vroeger enthousiast werd toen ze de zorg eenmaal echt leerde kennen. “Hoe meer mensen dit ervaren, hoe beter.”

Toen het boek ‘naar buiten ging’, vond Eva dat het heel spannend. “Ik was zelf heel tevreden, maar hoe gaan andere mensen reageren?” Dat blijkt positief te zijn, Eva krijgt veel hartverwarmende reacties. “Mensen vinden de foto’s en de vormgeving schitterend en ze worden echt geraakt door de verhalen. Dat hebben de makers heel goed gedaan.”

Inzetten in het onderwijs

Eva denkt dat het boek ook geschikt is als lesmateriaal in het RVWO-onderwijs. "Het raakvlak tussen RVV en RVWO is 100 procent. Ik kan me dus goed voorstellen dat studenten met het boek aan de slag gaan. Dat ze eerst verhalen lezen en dat je daarna het gesprek aangaat met elkaar: Wat roept dit nou bij je op? Wat pik je eruit? Wat betekent dit voor jou? Kun je daar iets mee in je werk? Hebben jullie ook zulke situaties meegemaakt? Naar aanleiding van het boek kun je met elkaar praten over hoe goede zorg eruit zou moeten zien. Dat brengt je weer verder."

Lia de Jongh, voorzitter van de raad van bestuur van Topaz, mocht het boek presenteren bij Omroep Max. Dit is terug te kijken via: https://www.maxvandaag.nl/programmas/tv/tijd-voor-max/freeks-wilde-wereld/POW_04560751/



Het boek is te bestellen via: www.topaz.nl/wijkunnentoveren, maar ook via reguliere (online) boekwinkels.

Corine Koole, schrijver van het boek:

Corine was nog nooit in een verpleeghuis geweest toen ze begon met het boek. Ze vertelde in [RVV Late Night](#) (op 9 november) dat het voor haar een tocht, een soort reis, was om het boek te maken: "Naarmate ik meer mensen sprak – veel bewoners, maar ook verzorgenden – vond ik het steeds bijzonderder worden. Het verhaal dat mensen te vertellen hebben en de begeestering waarmee iedereen z'n werk doet en betrokken is op elkaar. Ik vond dat echt heel bijzonder. (...) Mensen wilden gewoon doen wat goed was. Ik vond dat heel prettig om te merken."



Henny Beemsterboer

Henny Beemsterboer, fotograaf van het boek:

“Mensen met dementie fotograferen vraagt om een creatieve benadering. Het is de kunst om mensen zichzelf te laten zijn en dan het moment te kiezen dat ze zichzelf zijn. En dán heb je het perfecte shot.

De foto is niet geplaatst in het boek, maar wat een heel leuk moment was: mevrouw Verhoeff die zo haar been in de lucht gooid en riep: ‘Ik kan nog heel goed bewegen.’

Het was bijzonder om hieraan mee te werken, iedereen reageerde positief. Ook de zorgmedewerker die speciaal op haar vrije dag terugkwam.”



Mónica Waalwijk de Carvalho

Mónica Waalwijk de Carvalho, ontwerper van het boek:

“Ik heb een middag met Corine Koole meegelopen. Wij wilden een prachtige statige dame met dementie graag spreken, maar zij keek in eerste instantie zeer gereserveerd de kat uit de boom. Ik realiseerde mij, dat ik de gerechten uit haar geboorteland kende. Het benoemen van een paar opende onmiddellijk een schatkist aan herinneringen en verhalen. Het leidde tot een zeer geanimeerd en schitterend gesprek.

Er is, vergeleken met de zorg van pakweg een halve eeuw terug, al heel veel veranderd. Maar dat

zorg zo persoonlijk en op maat kan zijn als dit, is beslist een spectaculaire verandering die je iedereen die met zorg te maken heeft, of krijgt, gunt. Een reactie van een lezer op het boek: 'Als ik dit lees, maak ik mij minder zorgen over oud worden.'

Het boek is precies geworden wat mij voor ogen stond. Maar de weg ernaartoe was anders dan gepland. De uitbraak van corona in het voorjaar leidde tot uitstel. Of je kunt ook zeggen: tot meer tijd, reflectie, aandacht, mogelijkheden en nieuwe inzichten. Een organisch proces, waarbij alles op zijn plek viel.

Ik hoop dat veel mensen door het boek geïnspireerd raken, dat het hun ogen opent. Dat het fungeert als 'een lief breekijzer'. Dat je je op persoonlijk of professioneel vlak erdoor aangesproken voelt om de best mogelijke zorg te willen geven en te ontvangen.

Lees het! Lees het voor! Vertel het door! Handel er naar!"

Mieke Hollander, bedenker en projectleider van RVWO:

"Dit boek is een eerbetoon aan hoe hedendaagse verpleeghuiszorg eruit kan zien. Het toont hoe trotse medewerkers sublieme zorg verlenen. En ook vertelt het aansprekende verhalen van bewoners en hun naasten. Bovendien is het boek ongelooflijk mooi. Het laat zien dat verpleeghuiszorg anno 2021 ánders kan zijn."

Tekst: Femke van den Berg, m.m.v. Imre Krull. Beeld boek: Artgrafica. Foto Eva van Zelm: Henny Beemsterboer. Foto Mónica Waalwijk de Carvalho: Corine Koole. Foto Henny Beemsterboer: eigen beeld.

Meer artikelen over de thema's met trefwoorden:

Thema's: [Vernieuwing onderwijs](#), [Radicale Vernieuwing Waarde-vol Onderwijs®](#)

Trefwoorden: [Leven zoals je wilt](#), [Onderwijs](#), [Topaz](#), [Van regels naar relaties](#), [Waarde-vol onderwijs Leiden](#)